

Nr 9

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Till Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m. har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 3 300 000 kronor. Av detta belopp har 1 500 000 kronor ställts till lantbruksstyrelsens och 1 800 000 kronor till domänstyrelsens förfogande.

I årets statsverksproposition (IX ht p. 137, s. 238—240) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till ändamålet för budgetåret 1955/56 anvisa ett oförändrat förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 376 av herr *Olsson, Erik, m. fl.*, och II: 252 av herr *Lindström m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta uppdraga åt Kungl. Maj:t att verkställa en snabbutredning om på vad sätt den påbörjade upprustningen av de norrländska fjällägenheterna kan påskyndas och fullföljas och att förelägga 1956 års riksdag de förslag utredningen kan föranleda.

Beträffande det närmare innehållet i motionerna torde utskottet få hänvisa till dessa.

Över motionerna har yttranden inhämtats från lantbruksstyrelsen, domänstyrelsen och 1948 års kronolägenhetsutredning.

Lantbruksstyrelsen och *domänstyrelsen* har i sina anslagsäskanden hemställt, att anslaget för nästa budgetår skall upptagas med oförändrat belopp av (1 500 000 + 1 800 000 =) 3 300 000 kronor. Av det utav lantbruksstyrelsen äskade beloppet avses 79 000 kronor till avträdesersättningar, flyttningsbidrag och jämförliga utgifter. Domänstyrelsen har för samma ändamål beräknat 300 000 kronor.

Till stöd för sin framställning har *lantbruksstyrelsen* anfört i huvudsak följande.

Lantbruksnämnderna har beräknat medelsbehovet för innevarande och nästa budgetår till sammanlagt 3 796 000 kronor. Då för innevarande budgetår anvisats 1 500 000 kronor, skulle det sålunda finnas ett medelsbehov för nästa budgetår av 2 296 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för innevarande och nästföregående budgetår har lantbruksstyrelsen framhållit angelägenheten av att de lägenheter, som överförts eller beräknas komma att överföras till norrländska fjällägenheter, iståndsättes inom en snar framtid. Såsom styrelsen i sina anslagsäskanden

för innevarande budgetår anfört, torde det totala antalet lägenheter, som överförts eller beräknas komma att överföras till norrländska fjälllägenheter, icke komma att bli mer än sammanlagt omkring 140 mot tidigare preliminärt beräknade cirka 300. Medelsbehovet under budgetåret 1955/56 för iordningställande av norrländska fjälllägenheter har av nämnderna beräknats till inalles 815 000 kronor. Sammanlagt närmare 200 lägenheter har av nämnderna beräknats komma att kvarbli enligt äldre upplåtelsekontrakt. Å en stor del av dessa sistnämnda lägenheter är byggnaderna så dåliga, att snar hjälp från det allmännas sida är erforderlig för deras nödtorftiga iståndsättande. Härvidlag kan komma i fråga s. k. byggnadshjälp enligt bestämmelserna i kungörelsen 1950: 339. Denna byggnadshjälp, som är särskilt påkallad inom Norrbottens län, har för budgetåret 1955/56 beräknats draga en kostnad av tillhoppa 920 000 kronor. Med hänsyn till alltjämt rådande höga byggnadskostnader torde emellertid en viss återhållsamhet böra iakttagas med igångsättande av i varje fall mera omfattande byggnadsarbeten i fråga om både norrländska fjälllägenheter och lägenheter, vartill nysberörda s. k. byggnadshjälp skall utgå. Jämväl vissa andra omständigheter, såsom svårighet att anskaffa byggnadskunnigt folk i erforderlig omfattning, synes kunna medföra, att medelsbehovet för åsyftade byggnadsändamål blir mindre än nämnderna beräknat. Lantbruksstyrelsen har därför begränsat sin framställning till att gälla oförändrad medelsanvisning.

Departementschefen har anfört följande.

»Mot styrelsernas anslagsberäkningar för nästa budgetår har jag icke något att erinra. Medelsanvisningen torde sålunda böra ske med oförändrade belopp av 1 500 000 kronor till lantbruksstyrelsen och 1 800 000 kronor till domänstyrelsen. I likhet med vad nu gäller torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera fastställa ram för verksamheten ävensom att vid behov medgiva höjning av denna.»

Lantbruksstyrelsen har i sitt den 12 februari 1955 dagtecknade yttrande över motionerna redogjort för den verksamhet, som hittills bedrivits för iståndsättning av de i motionerna avsedda lägenheterna. För att belysa verksamhetens omfattning och det nuvarande läget har lantbruksstyrelsen i yttrandet redovisat visst från lantbruksnämnderna genom snabbremiss införskaffat utredningsmaterial. Styrelsen har vidare förklarat sig beredd att företaga den ytterligare utredning, som erfordras för ställningstagande till förevarande frågor, och att framlägga förslag till åtgärder i samband med avgivandet av sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57. I lantbruksstyrelsens yttrande anföres sålunda följande.

I motionerna har närmast berörts förhållandena vid de s. k. jämtländska arrendelägenheterna å renbetesfjällen, men framställningen torde avse även de lägenheter ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län, som i likhet med de jämtländska arrendelägenheterna står under lantbruksorganisationens förvaltning.

Lägenheterna i Jämtland och lägenheterna i Väster- och Norrbottens lappmarker har olika ursprung. De jämtländska arrendelägenheterna har tidigare utgjort delar av i enskild ägo varande fjällhemman, som av kronan under åren 1888—1943 inköpts för utvidgning av renbetesfjällen, därvid inägojordarna som regel utarrenderats till de tidigare hemmansägarna eller

deras avkomlingar. Lägenheterna ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län utgöres med få undantag av fjällägenheter, upplåtna jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 3 juni 1915 (nr 169). Därjämte förekommer här även ett fåtal s. k. skogstorp och odlingslägenheter. Gemensamt för samtliga har varit, att de varit genom kontrakt upplåtna med optionsrätt för arvinge. Den kontraktsevenliga upplåtelse tiden har i regel varit i fråga om de jämtländska arrendelägenheterna 20 år och beträffande fjällägenheterna 50 år. Innehavarna av de jämtländska arrendelägenheterna har icke erlagt kontanta arrenden men har varit ålagda viss byggnadsskyldighet. Fjällägenhetsinnehavarna i Västerbotten och Norrbotten har haft att erlagga ett mindre årsarrende på i allmänhet mellan 5 och 15 kronor men har icke haft någon byggnads- eller odlingskyldighet. Till samtliga de lägenheter, varom här är fråga, hör betydande naturaförmåner, nämligen dels fritt bete för kreaturen å särskilt angivna områden å kronomark samt i viss omfattning rätt till jakt och fiske utan kostnad, dels ock fritt husbehovsvirke till byggnader och stängsel m. m. samt till vedbrand. Vidare kunde kontanta bidrag i viss utsträckning lämnas enligt de äldre bestämmelserna. Sålunda kunde innehavare av fjällägenhet tillerkännas dels byggnadshjälp upp till 500 kronor per lägenhet och dels förbättringsbidrag för bostadsbyggnaden med högst 3 000 kronor ävensom bidrag med högst 1 000 kronor för anordnande av ledningar och förbättring av vattentäkt. — Skatt och annan allmän tunga för lägenheterna fick innehavarna tidigare intill den 1 juli 1947 själva betala. Innehavarna av skogstorp och odlingslägenheter blev dock från 1932 befriade från skyldighet att ansvara för å lägenheten belöande skatt.

Byggnaderna å lägenheterna har i stor utsträckning varit efter nutida bedömningsgrunder undermåliga redan vid uppförandet och har i många fall genom eftersatt underhåll alltmer försämrats. Det må nämnas att det, då egnahemsorganisationen år 1947 övertog förvaltningen av lägenheterna, förekom, att lägenhetsinnehavare med familj bodde i en genom vägg av enklaste slag avskärmad del av ladugården, i en stuga om kammare och kök etc.

Efter utredning av dåvarande generaldirektören Lennart Berglöf beslöt 1947 års riksdag, att lägenheterna skulle från och med den 1 juli 1947 överföras till egnahemsorganisationens förvaltning och att en inventering av dem skulle verkställas som underlag för avgörande av deras framtida disposition. De lägenheter, som prövades böra bestå för framtiden, skulle efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje enskilt fall kunna överföras till s. k. *norrländska fjällägenheter*, en ny upplåtelseform, innebärande bl. a. att byggnadsskyldigheten komme att åvila kronan. Av de övriga lägenheterna borde en del utan dröjsmål nedläggas, och på de återstående skulle begränsade investeringar göras så att de kunde nyttjas ytterligare någon tid, detta med tanke på att de befintliga arrendatorerna skulle kunna bo kvar under något så när drägliga förhållanden.

Utredningsmannen hade till grund för nyssnämnda riksdagsbeslut uppskattat kostnaderna för lägenheternas iordningställande vid deras överföring till norrländska fjällägenheter till i medeltal 8 000 kronor för varje lägenhet.

Den anbefallda inventeringen utfördes så snabbt personalresurserna medgav under åren 1947—1952. Redan vid denna framgick, att kostnaderna högst väsentligt komme att överstiga de tidigare uppskattade. Delvis berodde detta på ökade kostnader för material och arbetskraft. Den främsta anledningen var dock att behovet av nybyggnads- och förbättringsåtgärder tidigare uppskattats alldeles för lågt.

År 1950 fattade riksdagen beslut om ändrade bestämmelser beträffande

åtgärder å sådana lägenheter, som icke bleve omförda till norrländska fjälllägenheter. Den väsentliga nyheten var, att innehavare av sådana lägenheter kunde tillerkännas s. k. byggnadshjälp upp till 80 och i vissa fall 90 procent av kostnaderna för att iordningställa byggnaderna å lägenheten.

År 1951 framlade lantbruksstyrelsen i sina anslagsäskanden en flerårsplan för upprustningen. Däri beräknades uppskattningsvis, att cirka 300 lägenheter skulle överföras till norrländska fjälllägenheter och att kostnaderna härför skulle komma att uppgå till cirka 7,5 miljoner kronor, d. v. s. 25 000 kronor per lägenhet. Det erforderliga anslagsbeloppet föreslogs bli fördelat på fem år.

Därefter har läget ånyo förändrats bl. a. dels genom att den år 1952 slutförda inventeringen och erfarenheterna från den påbörjade byggnadsverksamheten visat, att kostnaderna även 1951 varit uppskattade i underkant, dels genom att arbets- och materialpriserna fortlöpande stigit. Särskilt framträder detta vid enstaka byggnadsprojekt i så avlägsna trakter, varom här är fråga.

Under de fyra första budgetåren 1948/49—1951/52 anslogs tillsammans 1 050 000 kronor, d. v. s. i genomsnitt 262 500 kronor per budgetår, till lantbruksorganisationen för hithörande ändamål. Sedan kostnaderna för nödvändiga reparationer, för avträdesersättningar och flyttningsbidrag vid nedläggande av lägenheter m. m. avräknats, återstod medel till ny- eller ombyggnad endast av några få lägenheter per år.

Från och med budgetåret 1952/53 har anslaget för hithörande ändamål utgjort 1 500 000 kronor per budgetår. Därmed har en mer betydande verksamhet för upprustning av lägenheterna kunnat igångsättas, och de anslagna medlen har även utnyttjats till fullo.

För att belysa verksamhetens omfattning och det nuvarande läget har lantbruksstyrelsen genom snabbremiss från lantbruksnämnderna införskaffat visst utredningsmaterial, som i sammanfattning visar följande.

Totala antalet lägenheter utgjorde år 1948, då lantbruksorganisationen övertog förvaltningen, 473, därav 152 jämtländska arrendelägenheter och 321 fjälllägenheter m. m. ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län. Av sagda lägenheter har 90 nedlagts, varvid ägoviiden i en del fall tillförts andra lägenheter som utvidgning. Nedläggning har förekommit endast, då lägenhetsinnehavarna varit införstådda därmed, och i förekommande fall har avträdesersättningar och flyttningsbidrag lämnats. Kostnader härför har under de senaste åren tillsammans uppgått till cirka 167 000 kronor. Ytterligare 35 å 40 lägenheter torde komma att försvinna genom sammanslagning eller nedläggning, i en del fall som följd av sjöregleringar. — På senare tid har vidare frågan blivit aktuell, huruvida vissa lägenheter skall få försäljas. I två fall har Kungl. Maj:t nyligen medgivit försäljning, och ett tjugotal andra lägenhetsinnehavare har begärt att få friköpa sina lägenheter.

Vad kvarstående lägenheter beträffar har lantbruksnämnderna i första hand fått inrikta sina insatser på sådana fall, där familjer med barn bott under mer eller mindre hälsovådliga förhållanden, och vidare sådana där ekonomibyggnaderna var särskilt undermåliga. Därvid har givetvis beaktats, att överföring till norrländska fjälllägenheter och genomgripande förbättringsåtgärder företagits beträffande lägenheter, som prövats böra bibehållas på längre sikt, medan investeringarna å övriga begränsats till vad som är nödvändigt för nyttjandet under en begränsad tid.

Hittills har 17 norrländska fjälllägenheter helt färdigställts, och arbetena pågår och är till cirka 75 procent utförda å 37 andra sådana lägenheter. Kostnaderna för dessa 54 lägenheter uppgår till cirka 2,7 miljoner kronor. Vidare

har av tillgängliga medel cirka 0,3 miljoner kronor avsatts för beslutade arbeten, varigenom ytterligare 8 norrländska fjällägenheter skulle färdigställas.

Byggnadshjälp har av lantbruksnämnderna beslutats till åtgärder å 112 lägenheter till ett belopp av sammanlagt cirka 1,3 miljoner kronor. De ifrågasvarande åtgärderna har helt utförts å 53 lägenheter, till viss del å 39 lägenheter och ännu icke påbörjats å övriga 20 lägenheter.

Slutligen bör nämnas, att medel ur det s. k. kolonisationsanslaget i viss mån användes till anläggningar m. m. för gemensamt bruk för flera lägenheter, t. ex. för elektrifiering, vattenledningar och i vissa fall för husbehovsågar, genom vilka byggnadsvirke kan framställas till förmånligt pris. Till sådana gemensamma anläggningar har använts cirka 164 000 kronor.

Vad beträffar de lägenheter, som ännu icke varit föremål för någon ovan redovisad åtgärd, står frågan om deras framtida disposition ännu öppen. Lantbruksnämnderna har preliminärt beräknat att 78 av dem skulle komma att föreslås att bli överförda till norrländska fjällägenheter.

Kostnaderna för iordningställande av de 54 norrländska fjällägenheter, som färdigställt eller är under arbete, har visat sig uppgå till i medeltal cirka 50 000 kronor per lägenhet, och för de övriga 8 sådana lägenheter, till vilka medel avsatts, skulle kostnaderna enligt de aktuella kostnadskalkylerna uppgå till cirka 37 000 kronor per lägenhet.

Det torde vara anledning att antaga, att de först iordningställda norrländska fjällägenheterna utgjort ett urval med hänsyn till nödlägen och därför haft sämre byggnader och krävt mer genomgripande upprustning än genomsnittet för de lägenheter, som skall bibehållas. Det synes emellertid vara realistiskt att för de lägenheter, som i fortsättningen överföres till norrländska fjällägenheter, räkna med byggnadskostnader, som icke ligger lägre än för de nyssnämnda åtta lägenheter, som nu närmast är avsedda att iordningställas.

I de 112 fall, där byggnadshjälp hittills beviljats, har denna utgått med i regel 80 procent av de beräknade byggnadskostnaderna och uppgått i medeltal till ungefär 11 700 kronor per lägenhet. Byggnadshjälpen, som varierat starkt mellan olika lägenheter, har i många fall endast avsett mindre omfattande ombyggnader och reparationer, men i en del fall uppgått till omkring 25 000 kronor.

Det torde icke vara osannolikt att byggnadshjälpen för återstående lägenheter kommer att draga högre genomsnittsbelopp än det nyss nämnda.

Lantbruksstyrelsen är emellertid icke beredd att utan närmare utredning, som kräver genomgång av det hos lantbruksnämnderna befintliga materialet, beräkna tidsåtgång och kostnader för upprustning av de berörda lägenheterna. Det är dock tydligt, att kostnaderna blir högre än som för några år sedan kunde beräknas.

Lantbruksstyrelsen anser det liksom motionärerna angeläget, att upprustningen av lägenheterna fortsättes i tillfredsställande snabb takt. Mot bakgrunden av det anförda är det för ändamålet nödvändigt, att verksamheten erhåller ökade resurser.

Styrelsen måste understryka, att förvaltningen och upprustningen av dessa avlägsna lägenheter kräver stora arbetsinsatser från lantbruksnämnderna och att lantbruksnämndernas personalresurser är så begränsade att byggnadsverksamheten inom den nu gällande kostnadsramen endast med stora svårigheter kan fullföljas. En forcering förutsätter ofrånkomligt att ytterligare personal avdelas för ändamålet, vilket dock utan ökning av personal-

staben torde kunna ske om en del av sakanslaget får användas för administration m. m. av byggnadsverksamheten. Vidare bör framhållas, att det synes möjligt att i viss mån förenkla och förbilliga verksamheten. I sådant syfte torde böra övervägas, att upprustningen ordnas så att den företrädesvis utföres av lägenhetsinnehavarna själva med stöd i form av byggnads hjälp.

Styrelsen är beredd att företaga den ytterligare utredning, som erfordras för ställningstagande till de berörda frågorna, och att framlägga förslag till åtgärder i samband med avgivandet av sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57.

Domänstyrelsen har i sitt den 14 februari 1955 avgivna yttrande anfört i huvudsak följande.

Jämlikt kungörelsen angående upplåtelse av norrländska fjällägenheter m. m. den 20 juni 1947 må å renbetesfjällen i Jämtlands län samt å kronomark ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län, då så finnes påkallat med hänsyn till den allmänna samfärdseln eller eljest ur allmän synpunkt, upplåtas norrländsk fjällägenhet. Bestämmelserna i författningen överensstämmer i övrigt i allt väsentligt med bestämmelserna om kronotorp i kungörelsen den 17 juni 1943 utom i så måtto, att beslut om upplåtande av fjällägenhet meddelas av Konungen, att fjällägenhet står under lantbruksnämndens vård och förvaltning, att upplåtelsen icke är förenad med arbetskyldighet på kronoskogarna samt att inlösen av lägenheten ej kan ske.

Genom att i motionerna ifrågasättes, att skogsinkomsterna från renbetesfjällen skulle användas för att åstadkomma forcerad upprustning av byggnadsbeståndet synes de i första hand avse de arrendelägenheter, som tillkommit i Jämtlands län i slutet av 1800-talet genom att, vid då genomförda inköp och expropriationer av hemman för utvidgning av renbetesfjällen, till de förutvarande ägarna på arrende upplåtits byggnaderna och den odlade jorden. Behovet av bostadsförbättringar torde dock få anses lika trängande i fråga om de inom lappmarken ovan odlingsgränsen belägna lägenheter.

Avkastningen av de jämtländska renbetesfjällens skogar ingår i statens lappfond, vilken enligt givna bestämmelser skall användas till stöd för de renskötande lapparna. Anslag till byggnader på fjällägenheter synes icke kunna beviljas med mindre att — om sådant eventuellt förekommer — arrendatorn av en lägenhet är renskötande lapp.

Styrelsen anser sig böra framhålla, att riksdagens revisorer i § 22 av berättelsen för år 1952 föreslagit överförande till domänfonden av skogsavkastningen från renbetesfjällen. Sedermera har Kungl. Maj:t, med anledning av riksdagens skrivelse nr 227/1953, genom brev den 30 juni 1954 uppdragit åt domänstyrelsen att verkställa utredning angående förutsättningarna för och konsekvenserna av den ifrågasatta organisationsförändringen samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Utredning pågår för närvarande.

Genomföres den sålunda föreslagna överflyttningen torde icke heller då några medel från skogsavkastningen kunna ställas till förfogande för upprustningen av lägenheterna. Det är dessutom att märka, att endast en del av skogstillgången på renbetesfjällen härrör från de inköpta och exproprierade hemmanen och att icke alla inköp och exproprieringar följts av upplåtelse av arrendelägenhet. Huru stor del av skogen som tillförts renbetesfjällen genom köp och expropriation torde numera knappast vara möjligt att fastställa.

För närvarande bestrides kostnaderna för byggnader på fjällägenheterna av särskilt anslag på riksstaten, vilket vartdera av budgetåren 1953/54 och 1954/55 uppgått till 1 500 000 kronor. För 1955/56 är samma belopp föreslaget i statsverkspropositionen. Styrelsen vill erinra om att den upprustning av liknande lägenheter (kronolägenheter enligt kungörelsen den 2 juni 1950 nr 339), som handhas av domänstyrelsen, bekostas av medel från samma riksstatsanslag. Anslaget till domänstyrelsen har för vart och ett av ovan nämnda budgetår uppgått till 1 800 000 kronor. Behovet av förbättringar torde vara lika stort för dessa som för fjällägenheterna, varför, såvitt styrelsen kan bedöma, upprustningen av de olika kategorierna torde böra ske i ungefär samma takt. Därest snabbare upprustning av i motionen berörda lägenheter, än vad nuvarande anslag medger, skulle anses av nöden påkallad, synes det ökade medelsbehovet böra täckas genom ökning av sagda anslag.

I sitt den 11 februari 1955 dagtecknade yttrande har *1948 års kronolägenhetsutredning* anfört, att utredningen finner snabba och effektiva åtgärder böra vidtagas för ett iståndsättande av de i motionerna åsyftade lägenheterna. Det torde enligt utredningens mening icke vara behövligt att låta dessa åtgärder fördröjas genom nya tidsödande undersökningar. Härom har utredningen anfört följande.

Föreskrifter om statens medverkan till förbättring av byggnadsbeståndet på fjällägenheter och liknande lägenheter ovan odlingsgränsen har meddelats *dels* i kungörelse den 20 juni 1947 (nr 267; ändr. 337/1950) angående upplåtelse av norrländska fjällägenheter, m. m. och *dels*, beträffande andra ställen än som enligt samma kungörelse överförts till s. k. norrländska fjällägenheter, i ett kungl. brev den 2 juni 1950 angående upplåtelsevillkoren för kronotorp m. m. Vad som vid 1950 års riksdag — efter förslag av kronolägenhetsutredningen — blivit bestämt i fråga om kronotorp har genom dessa föreskrifter också gjorts tillämpligt på fjällägenheter. Verksamheten för förbättring av fjällägenheter har emellertid även efter tillkomsten av de nya bestämmelserna fått relativt ringa omfattning.

Enligt utredningens mening är detta beklagligt. Såsom framhållits i de remitterade motionerna kan det ur såväl skogsbrukets som turismens synpunkter föreligga ett intresse av att någon bebyggelse finnes i ifrågavarande trakter av vårt land, och detta kan vara till fördel även i andra avseenden. När nu en del invånare i dessa trakter är beredda att stanna här, trots den isolering och de olägenheter som detta medför för dem, synes staten icke böra undandraga dem det stöd till förbättring av lägenheterna som förutsetts skola lämnas enligt nyssnämnda föreskrifter. Visserligen finnes inga garantier för att även en kommande generation skall vilja bo kvar på lägenheterna, men detta är en risk som måste tagas också då det gäller annan bebyggelse. Även om det visar sig att en eller annan av lägenheterna framtiden skulle komma att övergivas, håller sig dock den kapitalförstöring, som detta skulle innebära, inom en mycket begränsad ram. Utredningen förutsätter för övrigt, att det skall vara möjligt att, där det råder tveksamhet, om en lägenhet kommer att utnyttjas under en längre framtid, inskränka förbättringsarbetena till det mest behövliga utan hinder av eljest tillämpade principer för den statliga bostadspolitiken.

Att det anses nödvändigt att i dagens läge ur penningpolitisk synpunkt hålla tillbaka såväl statliga som privata investeringar, synes icke heller utgöra tillräcklig grund för att avvisa de blygsamma önskemål som kan framkomma om förbättring i olika avseenden av förhållandena i de kapitalfatti-

ga delarna av Norrland. Det synes föreligga så mycket mindre skäl att ur sistberörda synpunkt fördröja en upprustning av fjällägenheterna, som arbetet härmed till stor del torde kunna utföras med anlitande av arbetskraft, som finnes tillgänglig på platsen, utan att detta går ut över tillgodoseendet av arbetskraftsbehoven för andra ändamål.

Utredningen vill tillägga att det här är fråga om att bättra levnadsförhållandena för en i många avseenden åsidosatt kategori av vårt folk och att det knappast synes försvarligt att — om över huvud taget åtgärder skall komma till stånd — uppskjuta dessa ytterligare år från år och låta familjerna vänta på att få bo i människovärdiga bostäder.

I detta sammanhang vill utredningen med tanke på såväl här avsedda som andra typer av lägenheter i Norrland beklaga, att icke åtgärder vidtagits för nedbringande av byggnadskostnaderna i denna landsdel, vilken fråga bl. a. diskuterats i ett av särskilda sakkunniga den 5 december 1949 avgivet betänkande angående förbättring av bostadsförhållandena på vissa orter med särskilt höga byggnadskostnader.

Under åberopande av det anförda får utredningen meddela, att utredningen finner snabba och effektiva åtgärder böra vidtagas för ett iståndsättande av de i motionerna åsyftade lägenheterna. Det borde icke vara behövt att låta dessa åtgärder fördröjas genom nya tidsödande undersökningar.

Utskottet. Utskottet har icke något att erinra mot den av Kungl. Maj:t föreslagna medelsanvisningen under anslaget. För nästa budgetår torde sålunda för ändamålet böra anvisas ett oförändrat belopp av 3 300 000 kronor, varav 1 500 000 kronor till lantbruksstyrelsens och 1 800 000 kronor till domänstyrelsens verksamhet.

I motionerna I: 376 och II: 252 har föreslagits, att riksdagen måtte uppdraga åt Kungl. Maj:t att verkställa en snabbutredning om på vad sätt den påbörjade upprustningen av de norrländska fjällägenheterna kan påskyndas och fullföljas och att förelägga 1956 års riksdag de förslag utredningen kan föranleda. Utskottet har vid olika tillfällen under senare år tillstyrkt motionsvis framställda yrkanden om ökad medelsanvisning under förevarande anslag i syfte att få till stånd en utökad verksamhet för upprustning av, bland andra, nyssnämnda lägenheter. Senast år 1952 uttalade utskottet sålunda, att avgörande skäl förelåge för att upprustningen av ifrågavarande lägenheter borde bedrivas i en snabbare takt än vad dittills varit fallet. Till stöd för denna uppfattning talade icke minst beaktansvärda sociala motiv. Utskottet åberopade även önskvärdheten av att för framtiden i någon mån trygga tillgången på arbetskraft för skogsbrukets behov. I enlighet med utskottets förslag höjde 1952 års riksdag det för lantbruksstyrelsens verksamhet avsedda beloppet från 500 000 till 1 500 000 kronor. Även om denna ökade medelsanvisning, såsom framgår av lantbruksstyrelsens yttrande, medfört att en mer betydande verksamhet på området kunnat igångsättas under de senaste åren, delar utskottet i likhet med remissinstanserna i princip de av motionärerna framförda synpunkterna beträffande angelägenheten utav att av framför allt nyss angivna skäl ytterligare påskynda den ifrågavarande upprustningen. Utskottet vill emellertid understryka det i motionerna berörda förhållandet att det även med hänsyn till den ökade turismen måste anses vara ett allmänt intresse att någon bebyggelse finnes i ifrå-

gavarande trakter av vårt land. Lantbruksstyrelsen har i sitt yttrande utförligt redogjort för omfattningen av verksamheten och det nuvarande läget på området. Lantbruksstyrelsen har även framhållit, att styrelsen icke utan närmare undersökning kunnat beräkna tidsåtgång och kostnader för upp- rustning av de lägenheter, som ännu icke blivit iståndsatta. Styrelsen har emellertid samtidigt förklarat sig beredd att företaga den ytterligare utredning, som erfordras för ställningstagande till de berörda frågorna, och att framlägga förslag till åtgärder i samband med avgivandet av sina anslags- äskanden för budgetåret 1956/57. Härigenom kan, enligt utskottets mening, syftet med de nu föreliggande motionerna förväntas bli tillgodosett. Utskot- tet räknar därvid med att lantbruksstyrelsen kommer att framlägga förslag angående den härför erforderliga ökningen av anslaget samt att under ut- redningen all möjlig hänsyn skall tagas till vad i motionerna anförts i äm- net. Vidare förutsattes att lantbruksstyrelsen bereder turismens och friluftslivets organisationer tillfälle att framlägga sina synpunkter på kronolägen- heternas betydelse för turismen och friluftslivet i olika former samt över- väger i vilken mån önskemål från dessa håll i detta sammanhang kan till- mötesgå. Slutligen vill utskottet framhålla att det i samband med utred- ningen lämpligen synes böra övervägas, huruvida icke lantbruksnämnderna inom ramen för de medel, som ställes till förfogande för ändamålet, i större utsträckning än vad nu är fallet bör givas ökade möjligheter att självständigt besluta i ärenden angående upprustning av de lägenheter, varom här är fråga. En dylik decentralisering torde nämligen, enligt utskottets mening, i väsentlig grad kunna bidra till att effektivisera verksamheten på före- varande område.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

1) att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts fram- ställning till *Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m.* å riksstaten för budgetåret 1955 /56 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor; samt

2) att motionerna I: 376 och II: 252 icke må föranleda nå- gon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 mars 1955

På jordbruksutskottets vägnar:

HJALMAR GUSTAFSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Tjällgren*, Anderberg, Lage Svedberg*, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Sundberg, Hansson, Eskilsson, Bror Nilsson och Uno Olofsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Jacobson i Vilhelmina, Andersson i Hyssna, Antby*, Jonsson i Strömsund*, Agerberg*, Lindström, Svensson i Vä och Nilsson i Lönsboda*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Lindström*.